

Theologická fakulta Jihočeské university v Českých Budějovicích

Posudek diplomové práce

Jana Staňková, *Prameny pozitivního vztahu k druhým lidem*

Práce Jany Staňkové klade fundamentální otázku po tom, jaké předpoklady má přátelský vztah člověka k druhým lidem na rovině vztahu k sobě samému. Přestože k tématu existuje množství literatury, práce autorky je určována snahou o samostatný postup a o rozřešení otázek, které si sama klade. Tento přístup otevírá možnost uchopit klasické téma nově a neotřele, obsahuje však rovněž jistá úskalí.

Práce je členěna přehledně do čtyř kapitol. V první z nich autorka ukazuje, že veškerý pozitivní vztah k sobě samému a k druhým vyrůstá z otázky po smyslu vlastní existence. Práce klade značný důraz na to, že uvedená otázka se jedinci přímo vnucuje, že je předpokladem jakéhokoli dalšího etického tázání.

Tématem druhé části je vztah k sobě samému. Autorka člení kapitolu na pozitivní („Láska k sobě samému“) a negativní („Láska v nesnázích“) část, vedena zřejmě přesvědčením, že důležitost vztahu k sobě se může uspokojivě ukázat teprve tehdy, když tématem učiníme a reflektujeme také negativní potencialitu vztahu k sobě, veškeré hrozby a negativní zjevy spojené se vztahem člověka k sobě samému.

Následující kapitola probírá interakce pozitivního vztahu člověka k sobě samému a k druhým, přičemž je rozvinuta myšlenka, že jedno je předpokladem druhého. Opět jsou – zřejmě v zájmu úplnosti – probírány jak negativní, tak pozitivní způsoby vztahování se k druhým.

V poslední čtvrté kapitole je z celkové problematiky vztahu k druhým vyčleněna jako samostatná otázka přátelství, které zasluhuje zvláštní pojednání. Tato část představuje přátelství jako střed a úběžník veškerého usilování v lidském životě. Přátelství se ukazuje vposled jako odpověď na onu původní, v první kapitole položenou otázku po smyslu. Zároveň je patrná určitá tendence pojímat přátelství jako určitý tajemný fenomén, který není v úplnosti přístupný rozumové reflexi.

Práce je ve svém celku očividně vedena jakýmsi existenciálním zájmem autorky; chce přijít věci na kloub, zodpovědět sama před sebou i před ostatními tuto otázku v její veškeré naléhavosti a radikalitě. Výsledkem tohoto veskrze sympatického autorského přístupu jsou však někdy poněkud nezvyklé, až neobratné formulace. Někdy se smysl popisovaných fenoménů až příliš zpředměňuje a o přátelství se např. hovoří tak, jako by se jednalo o jednu ze základních živočišných potřeb. Zřetelnou poovědomí o tajuplnosti těchto fenoménů kontrastuje s příliš všedním a zevšedňujícím

jazykem. Jindy se nerozlišuje význam daného termínu a význam jako hodnota, myšlenkový tovar (např. v případě pojmu smyslu).

Kromě značného osobního zaujetí tématem se práce vyznačuje poněkud specifickou metodou, kterou lze pouze s rozpaky označit za etickou. Výběr literatury použité ke zpracování předmětu tomu odpovídá – autorka se z větší části opírá o psychologicky zaměřené autory (Křivohlavý, Kopmeyer, Fromm). Neznamená to nutně, že by autorka ve své práci pouze psychologizovala. Zahrnutím jiných autorů se snaží původní výhradní psychologickou orientaci vyvážit. Výsledkem však přesto není filosofická či theologická teorie přátelství a jeho předpokladů, která by sledovala pojmy, problémy, předkládala distinkce a řešení – taková metoda zůstává autorce cizí.

Její metoda nejvíce ze všeho připomíná jakýsi interdisciplinárně orientovaný přístup, který vytrvale krouží okolo stejných otázek, aniž by si kladl nárok na pojmovou vyhraněnost a přístupnost obvyklým filosofickým pojmům a diskursům. Konkrétně je to pozorovatelné např. na tom, že přátelství a láska jsou od sebe oddělovány na základě intenzity emocionální vazby. Bylo zvykem ve filosofické teorii lásky a přátelství tyto fenomény spojovat a pokoušet se konceptuálně uchopit jejich společný základ.

Nevítaným důsledkem této nezvyklé metody bývá nepoučené nakládání s pojmy (např. již výše zmíněný pojem „smyslu“) a někdy dosti únavné opakování stejných zjištění na různých místech práce. Zvláště patrné je to ve čtvrté kapitole, která se často vrací k předchozím poznatkům, aniž by přinášela něco zásadně nového. Zřejmě chce autorka tyto věci opakovaně vidět z odlišné perspektivy. Výsledným čtenářovým pocitem však bohužel je, že práce nikam nespěje, že argumentace se nijak zvlášť nevyvíjí, a tudíž že ani nedospívá k žádným novým poznatkům.

Vyzdvihnout na druhou stranu lze zmíněné osobní zaujetí, množství zpracovaného materiálu, přehledné členění a dobře zvládnutá formální a estetická stránka práce. Doporučuji práci k obhajobě s hodnocením *velmi dobře*.

V Českých Budějovicích, 17. května 2010

Jakub Jinek

